

Omgevingsanalyse 2019: samenvatting

In functie van beleidsnota 2021-2025

zomer 2019, Ilse Holvoet en Tieme Verlinde

1. Inleiding

Deze omgevingsanalyse vormt een kader om naar **tendensen** te kijken. Dit op verschillende niveaus:

- Tendensen in de maatschappij en bij kinderen en jongeren.
- Kinderrechten onder druk
- Tendensen lokale besturen
- Tendensen Vlaamse overheid
- Thema's beleid voor jonge inwoners
- Tendensen voor organisaties

In onderliggend document krijgt u de belangrijkste conclusies samengevat. Meer gedetailleerd cijfermateriaal en bronvermelding zijn verkrijgbaar.

Deze omgevingsanalyse heeft als ambitie om

- De algemene mind-set van het traject beleidsnota 2021-2025 te voeden en (mee) te vormen.
- De werven binnen dit traject te voeden met relevantie informatie, cijfers, meningen en tendensen.
- Eventuele blinde vlekken met betrekking tot 'sterk beleid voor jonge inwoners' op te vullen binnen de scope van onze organisatie en de beleidsnota.

Enkele veelgebruikte bronnen van de omgevingsanalyse:

- Omgevingsanalyse Vlaams JKP.
- Analyse n.a.v. bouwstenen kindvriendelijke steden en gemeenten.
- Opmerkingen VN Kinderrechtencomité
- Eénmeting lokaal jeugdbeleid.
- ...

Er werd met deze omgevingsanalyse aan de slag gegaan op de stafdag en stuurgroep beleidsnota in september 2019.

2. Tendensen in de maatschappij en bij kinderen en jongeren

2.1 Demografisch

Verstedelijking

Vlaanderen **verstedelijkt**.

- De bevolking steeg met 10,6% tussen 2000 en 2018
- Bevolkingsdichtheid is het hoogst in de ruit Gent – Antwerpen – Leuven – Brussel.
- Toekomstige bevolkingsgroei zal het sterkst zijn in en rond steden en verstedelijke gebieden.

Vergroening en vergrijzing

De **samenstelling** van de bevolking in Vlaanderen wijzigt sterk.

- Er is vergroening in de grote steden.
- In de rest van Vlaanderen is er vergrijzing en verzilvering.

Superdiversiteit

Vlaanderen is **superdivers** geworden.

- Superdiversiteit: Niet enkel het aantal inwoners met een etnisch-cultureel diverse achtergrond stijgt, maar er is ook diversiteit tussen inwoners met een migratieachtergrond.
- Internationale immigratie vertoont een sterke concentratie in grotere steden.
- 8,4% van de inwoners van het Vlaams Gewest hebben geen Belgische nationaliteit. Dit aandeel is verdubbeld tussen 2000 en 2016.

2.2 Polarisering van de maatschappij

De maatschappij polariseert in toenemende mate. Diverse tendensen/evoluties gaan daarmee gepaard of kunnen hieraan gelinkt worden.

- Toenemende individualisering
- Doorgedreven mogelijkheden via media. Fenomenen zoals fake news, ongenueanceerde berichtgeving...
- Radicaler stemgedrag: de politieke partijen aan het uiterste van het politieke spectrum scoren beter, dit is een trend die je overal in Europa ziet.
- Radicalisering. Radicale taal wordt meer mainstream.
- Populisme
- We leven in een heel welvarende regio, maar toch is groep mensen die in (kans)armoede leeft.

2.3 Vermaatschappelijking

Er is in Vlaanderen een toenemende inzet op vormen van **vermaatschappelijking**

- Er wordt actiever ingezet op burgerparticipatie, gemeenschapsverbondenheid, buurtgerichte zorg, mantelzorg...
- Meest duidelijk in het welzijnsdomein.

- Vooral weggelegd voor burgers met een uitgebreid sociaal netwerk, die goed geïnformeerd zijn en de nodige middelen hebben.
- Armoede gaat vaak gepaard met achterstelling op vlak van maatschappelijke participatie.

2.4 Vermarkting

Er is ontwikkeling van **vermarkting** van sommige (jeugd)voorzieningen. Commerciële partners richten zich hierbij op kinderen en jongeren.

- Toenemende aanwezigheid van commerciële partners in de uitbouw van (sociale) dienstverlening.
- Toenemende concurrentie en marktlogica tussen organisaties binnen het jeugddomein.
- Meest kwetsbare kinderen en jongeren vallen uit de boot in een efficiëntielogica.

2.5 Digitalisering

Digitalisering is al veel langer een tendens, maar nog altijd actueel.

- Managementdenken en digitalisering vindt meer ingang bij lokale besturen.
- Veelheid aan kanalen om mee te communiceren.
- Jongeren zijn digital natives, beleidsmakers zijn dat meestal niet.
- Er is een groep 'offline jongeren' die geen toegang heeft tot digitale mogelijkheden.

2.6 Klimaat en ecologie

Er is in de voorbije periode een verhoogde aandacht geweest in media en politiek voor de **klimaatproblematieken en –uitdagingen**.

- Heel wat kinderen en jongeren liggen hiervan wakker, kwamen op straat, deden een appèl aan politici om hier prioriteit van te maken.
- Wereldwijde problematiek/uitdaging.

2.7 Internationalisering

De horizon van jonge mensen is steeds **internationaler en mondialer**.

- Grenzen vervagen, mede door toegenomen digitalisering.
- Europa stijgt als bepalend beleidsniveau: bepaalt meer dan 2/3de van de Vlaamse en Belgische regelgeving.
- Er liggen veel kansen op vlak van samenwerking, uitwisseling en subsidiëring op Europees niveau.

3. Kinderrechten onder druk

3.1 Introductie

België ratificeerde het **kinderrechtenverdrag** in 1991. Bij ratificatie door een hogere overheid hebben ook lagere bestuursinstellingen beleidsverantwoordelijkheid om de kinderrechten in praktijk om te zetten. De kinderrechten zijn voor Bataljong dan ook het belangrijkste moreel kompas om lokale besturen te ondersteunen.

Heel wat kinderrechten worden voor veel kinderen in belangrijke mate gerealiseerd. Tegelijkertijd staan de kinderrechten voor sommige kinderen en jongeren in Vlaanderen/België onder druk. Belangrijke instrumenten om dit te monitoren zijn:

- Slotbeschouwingen VN Kinderrechtencomité (2018).
- Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat.

3.2 Basisprincipes

Non-discriminatie

- Kinderen in armoede en kinderen met een beperking worden gediscrimineerd, op vlak van gezondheidszorg, onderwijs, wonen en vrije tijd.
- Vooroordelen en haat ten opzichte van kinderen met een migratieachtergrond is toegenomen na de terroristische aanvallen.
- Nood aan een anti-discriminatiestrategie.

Het belang van het kind

Bij nieuwe wetten met impact op kinderen in kwetsbare situaties wordt dit principe nog altijd niet systematisch gehanteerd.

3.3 Provisierechten

Kinderarmoede

Kinderarmoede is een realiteit in Vlaanderen voor een significante groep kinderen, jongeren en gezinnen.

- De cijfers variëren naargelang de leeftijdsgroep, bron en parameters. Het VN Kinderrechtencomité spreekt over 18,6% van de kinderen.
- VN Kinderrechtencomité is bezorgd over verhoogde kans op armoede bij (1) gezinnen met twee niet-werkende ouders, (2) éénoudergezinnen en (3) gezinnen van niet-EU-origine.
- Daarnaast zorgen de omvang van slechte woonomstandigheden, thuisloosheid, uithuiszettingen en besparingen van uitkeringen ervoor dat kinderen kwetsbaarder worden om te bedelen.
- Grootste oorzaak van armoede van kinderen en jongeren is generatiearmoede. Onderwijs kan onvoldoende het verschil maken, en ook financiële ondersteuning zoals kinderbijslag (groeipakket) of zorgtoeslag worden nog onvoldoende efficiënt ingezet.
- Ongelijkheid heeft verschillende gezichten: er is ongelijkheid in inkomen, prestaties op school, toegang tot en gebruik van gezondheidsvoorzieningen... Dit heeft een grote impact op het welzijn van kinderen.

Recht op basishulp en zorg

- De vraag naar plekken in kinderdagverblijven wordt onvoldoende beantwoord. Kinderopvang moet betaalbaar, bereikbaar en bruikbaar zijn voor alle gezinnen.
- Gezinnen in armoede met kinderen die geboren worden in 2019 komen gemiddeld 402 euro tekort om aan de armoedegrens te komen. Voor éénoudergezinnen is dit 528 euro.
- Nood aan snelle en juiste geestelijke gezondheidszorg en jeugdhulp voor kinderen en jongeren die dit nodig hebben.

Recht op een geschikte woning

- Naar schatting één op drie dak- en thuislozen is minderjarig.
- Er is nood aan een gezins- en kindvriendelijk woonbeleid met kindvriendelijke woonomgevingen met genoeg kwaliteitswoningen.

Recht op gezondheid

- Luchtvervuiling (vooral omwille van het verkeer) heeft negatieve impact op het klimaat en de gezondheid van kinderen.
- Gezondheidszorg is voor sommige groepen kinderen ontoegankelijk, omwille van de kostprijs. In 3% van de gezinnen werd in 2016 gezondheidszorg voor kinderen uitgesteld omwille van financiële redenen.

Rechten op en in onderwijs

- Maatschappelijk kwetsbare kinderen ervaren meer drempels in toegang tot kwaliteitsvol onderwijs, onder meer door hoge kostprijs en discriminatie door leerkrachten en peers.
- Kostprijs voor scholen is te hoog.
- Capaciteitsproblemen in lager en secundair onderwijs.
- Pesten en geweld op school, zowel door leerkrachten als door peers, blijft een problematiek. In het secundair onderwijs geeft 48% aan slachtoffer te zijn van pesten, 18% geeft aan zelf al gepest te hebben.

3.4 Participatierechten

Recht om gehoord te worden

Extra focus wordt gelegd op het lokaal beleidsniveau door het VN Kinderrechtencomité, met extra focus op kinderen in een kwetsbare situatie.

Vrijheid van spreken, mening en godsdienst

Het feit dat sommige scholen het dragen van religieuze symbolen verbieden, is in strijd met dit kindrecht.

Recht op vrije tijd

- Specifieke aandacht moet gaan naar maatschappelijk kwetsbare kinderen, kinderen met beperking, vluchtelingen en kinderen met een migratie-achtergrond.
- Kinderen moeten hun vrije tijd kunnen doorbrengen in een omgeving die veilig, toegankelijk, inclusief, bereikbaar met openbaar vervoer, rookvrij en aangepast aan de leeftijd is.
- Kinderen en jongeren die opgroeien in armoede, hebben grotere kans om minder aan vrije tijd toe te komen, niet aan te sluiten om risico te vermijden of af te haken bij tegenslagen, door misverstanden of sociale druk.
- Onderzoek rond bruggenbouwers (door Demos) toonde aan dat bruggenbouwers vier strategieën ontwikkelen om die kloof te dichten: 1) Outreachend en bottom-up werken, 2) individuele toeleiding, 3) verenigingsondersteuning en 4) Samenwerking en netwerkvorming.

3.5 Protectierechten

Stijgende onderbescherming

Volgens analyse voorafgaand aan het inspiratiekader kindvriendelijke steden en gemeenten is er een stijgende onderbescherming in Vlaanderen.

Gescheiden worden van het gezin

Kinderen die zorg nodig hebben, vooral de meest kwetsbare, worden te snel in voorzieningen geholpen en niet in hun gezin.

Kinderen en jongeren die in aanraking komen met de wet

- *De leeftijd voor GAS-boetes zijn verlaagd van 16 naar 14 jaar (in 2013). Daarover is het VN Kinderrechtencomité bezorgd.*
- *Kinderrechtencommissariaat geeft aan dat Politie nog te weinig vanuit de leefwereld van kinderen vertrekt. Er zijn te weinig handvatten en (aparte) regelgeving.*

Misbruik

Aantal kinderen die uitgebuit worden in prostitutie is toegenomen.

Veiligheid

- *Suicide en vervoersongevallen zijn de grootste doodsoorzaak bij jongeren in Vlaanderen.*
- *Een veiligheidsaanpak biedt vaak weinig ruimte om proactief te werken met kinderen en jongeren, in combinatie met een eerder normerend discours van individuele verantwoordelijkheid.*

Mentaal welbevinden

Het aantal kinderen en jongeren met psychologische problemen is groot. Dit onder meer als gevolg van: stijgende kinderarmoede, polarisatie van de maatschappij, stijgende sociale druk en alomtegenwoordigheid van de sociale media

- *31% van de Vlaamse jongeren (15-24 jaar) zit niet goed in zijn vel, een stijging t.o.v. 5 jaar geleden*
- *77% van de scholieren ervaart stress, en 40% ervaart veel stress. Meer dan 1 op de 3 geeft aan dat scholen er niets aan doen deze stress te verminderen.*
- *Jongeren vinden dit zelf een belangrijk thema, blijkt uit bevestigingen van De Vlaamse Jeugdraad, en leren we ook uit belevingsonderzoeken bij steden en gemeenten.*
- *(cyber)pesten komt veel voor.*
- *Zelfmoord is in Vlaanderen één van de belangrijkste doodsoorzaken bij jongeren.*
- *De zelfmoordlijn is voor veel jongeren (te) hoogdrempelig. 1 op 4 gesprekken bij Awel gaan over 'zich goed in zijn vel voelen/somberheid'.*
- *VN Kinderrechtencomité wijst op een tekort aan primaire psychologische hulp voor jongeren.*
- *Dit thema blijft vaak nog een taboe, zeker de psychologische hulpverlening.*
- *Steunfiguren zijn belangrijk voor kinderen en jongeren die problemen ondervinden met hun mentaal welbevinden.*

4. Tendensen lokale besturen

4.1 Duurzaamheidsdenken

Lokale besturen zetten vaker in op een **duurzame omgeving**. De focus komt hierbij te liggen op nabijheid en bevorderen van sociale cohesie. Dit via diverse beleidsdomeinen zoals milieu, mobiliteit, gezondheid, ruimtelijke ordening en welzijn.

De **SDG's** vormen voor verschillende lokale besturen een kader om hun strategisch meerjarenplan vorm te geven. Deze vallen inhoudelijk vrij goed te rijmen met het Kinderrechtenverdrag.

4.2 Managementdenken

Het managementdenken heeft reeds langere tijd zijn intrede genomen in de publieke sector. Dit fenomeen lijkt zich verder te manifesteren. Onder meer via:

- **Citymarketing**: de stad of gemeente in de markt zetten als aantrekkelijke plek voor kinderen en jongeren (toerisme en/of wonen).
- **Benchmarking**: zich meten met andere lokale besturen.
- **Financiële context van besparen en efficiëntiedenken** lijkt soms aan belang te winnen, eerder dan de dienstverlening.

4.3 Clustering en integratie OCMW's

Gemeentelijke organisatiestructuren en organogrammen zijn overal (meestal sterk) hertekend.

- Enkele evoluties zoals de toegenomen autonomie, wegvallen van geormerkte middelen en integratie OCMW's hebben hier onmiskenbaar een invloed op.
- De vraag is of de focus bij deze hertekening eerder op efficiëntiedenken, dan wel op dienstverlening van de burger komt te liggen.
- Jeugddiensten zijn in 28% van de gevallen een autonome jeugddienst, in 45% deel van een vrijetijdsdienst en in 27% anders georganiseerd.
- 'Jeugdambtenaren' voorzien vaak een diversiteit aan diensten, en zijn vaak bezig met een uitgebreide waaier aan taken.

4.4 Transversaal werken

Het kader van het strategisch meerjarenplan biedt kansen, maar ook nadelen voor het voeren van breed, categoriaal kinder- en jeugdbeleid binnen het lokaal bestuur.

- In veel lokale besturen werden doelstellingen rond jeugdbeleid in het SMJP verweven met één of meer andere beleidsdomeinen (bvb: vrije tijd of welzijn). Soms werd gekozen voor een apart hoofdstuk, en soms voor louter transversale doelstellingen.
- Cultuur-, sport, en lokaal sociaal beleid zijn het meest bepalend voor jeugdbeleid binnen het SMJP. Vrijetijds-, sport-, cultuurdiensten en kinderopvang worden vaakst betrokken in de uitvoering van het jeugdbeleid.
- De zichtbaarheid, concreetheid en onderbouwing van het jeugdbeleid is globaal genomen afgenomen met de intrede van het SMJP. Het SMJP is minder een actief werkinstrument dan het JBP.
- De politieke aandacht voor jeugdbeleid is gelijk gebleven na de intrede van SMJP. Die van andere gemeentelijke diensten is verhoogd. Die van jeugdraden is verlaagd.

4.5 Fusies en intergemeentelijke samenwerking

- *Er is decentralisatie van bevoegdheden. Gemeentes krijgen door de jaren heen meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden toegewezen. Dit oa. vanuit een streven naar efficiëntie en nabije overheid.*
- *Er is een evolutie naar meer samenwerking tussen gemeentes: van intergemeentelijke samenwerkingen tot gemeentefusies.*

4.6 Lokale autonomie

- *De middelen van 7 sectorale subsidies zijn geïntegreerd in het gemeentefonds. Dit oa. voor lokaal jeugdbeleid. Ook de jeugdbeleidsplannen werden afgeschaft. Gemeentes kregen grotere autonomie in het voeren van hun beleid voor jonge inwoners.*
- *De helft van de gemeentes is tevreden met de toegenomen beleidsruimte en financiële autonomie. Bijna 40% is neutraal. Iets meer dan 10% is ontevreden.*
- *+/- 30% van de lokale besturen geeft aan dat met het verdwijnen van de sectorale middelen voor lokaal jeugdbeleid een belangrijke hefboom is weggevallen.*
- *Jeugdambtenaren staan negatiever ten opzichte van de geïntegreerde middelen dan schepenen van jeugd. Bij de **risico's** wordt verwezen naar de vatbaarheid voor besparingen of prioriteitswijzigingen, een grotere strijd om middelen in de toekomst en het wegvallen van een investeringsimpuls. Bij de **voordelen** wordt verwezen naar meer budgettaire flexibiliteit, meer lokale autonomie, minder administratieve last en meer impulsen tot samenwerking over domeinen heen.*
- *Beleidsparticipatie door kinderen en jongeren op lokaal niveau is voor sommige lokale besturen momenteel te vrijblijvend.*

4.7 Burgerparticipatie

- *Decreet lokaal bestuur geeft lokale besturen de opdracht inwoners zoveel mogelijk bij het beleid te betrekken.*
- *Contact met de doelgroep kinderen en jongeren heeft een heel sterk bepalende impact op de functie van de jeugdambtenaar.*
- *Uit de éénmeting (2017) bleek dat het merendeel van de jeugdbambtenaren en schepenen van jeugd een status quo ervaart (35%) of achteruitgang van aandacht voor participatie van de doelgroep dan voordien (35%). Schepenen zijn positiever dan jeugdbambtenaren.*
- *Belangrijkste middelen van beleidsparticipatie door kinderen/jongeren zijn: de jeugdraad en ad hoc initiatieven. Deze worden gevolgd door de website, kindergemeenteraad, jeugdonderzoek en belevingsonderzoek.*

4.8 De Netwerkgemeente

Samenwerken en netwerkvorming sluit aan bij het idee van de netwerkgemeente waarbij overheid, burgers en organisaties samen werken om complexe vraagstukken aan te pakken.

- *Voor jeugdbeleid wordt het meest samengewerkt met externe partners rond communicatie/informatie omtrent jeugd(werk) en alcohol- en drugpreventie.*
- *Er bestaan heel wat lokale netwerken rond maatschappelijke kwetsbaarheid (oa: het lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, het jeugdwezijnsoverleg, het kinderarmoedenetwerk en recent de buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen).*

- *Huis Van het Kind biedt preventieve gezondheidszorg, opvoedingsondersteuning en ontmoeting aan alle gezinnen aan, met bijzondere aandacht voor kwetsbare gezinnen. Ook dit vertrekt vanuit een netwerkidee. Samenwerken met relevante actoren en ondersteuning in het opzetten van een netwerk vormen uitdagingen.*

4.9 Driehoek van lokaal jeugdbeleid

Jeugdambtenaren

- *De rol van **administrator** wordt minder belangrijk geacht dan andere rollen. Die rol krijgt wel relatief meer belang in kleinere gemeentes.*
- *Rollen van **manager, beleidsmedewerker en netwerker** zijn belangrijker geworden door het MJP. Rollen van beleidsmedewerker en netwerker krijgen meer belang in de grotere gemeenten.*
- *De taken van **beleidsuitvoering, inspraakbevordering en advisering** van het bestuur worden gemiddeld het belangrijkste geacht.*
- *40% van de jeugdambtenaren (bevraagd in de éénmeting) geven aan **combinatieambtenaar** te zijn.*

Jeugdraden

- *37% van de jeugdraadvertegenwoordigers zegt onvoldoende betrokken te zijn bij de opvolging van het jeugdbeleid. De betrokkenheid van de jeugdraad bij het planningsproces MJP is afgenomen bij de overgang van JBP naar MJP. Ook bij de uitvoering en opvolging voelt de jeugdraad zich minder betrokken.*
- *Jeugdraden hebben meest inspraak op de thema's: strategisch meerjarenplan, veiligheid, 'andere' en mobiliteit.*

Onderlinge samenwerking

Samenwerking tussen de driehoek wordt over het algemeen als informeel en vlot beoordeeld.

5. Tendensen Vlaamse Overheid

5.1. Evoluties

Inkanteling middelen lokaal jeugdbeleid

In 2015 zijn zeven sectorale subsidiestromen ingekanteld in het Gemeentefonds. Daaronder ook de middelen voor lokaal jeugdbeleid. In totaal ging dit voor jeugdbeleid over een bedrag van bij 18 miljoen euro over alle lokale besturen heen.

Een audit door het Rekenhof geeft aan dat deze inkanteling onvoldoende zorgvuldig gebeurde. Onder meer de doelmatigheid van de subsidies en de bestuurskracht van lokale besturen werden niet

Van jeugdbeleidsplan naar strategisch meerjarenplan

Lokale besturen beginnen vanaf 1 januari 2020 met de uitvoering van hun tweede strategisch meerjarenplan. Welke plek jeugdbeleid daarin krijgt is nog een vraagteken.

In de éénmeting wordt er een vergelijking gemaakt tussen JBP (jeugdbeleidsplan) en SMJP (strategisch meerjarenplan). Hier worden voor- en nadelen opgesomd.

- Over het algemeen zit het JBP op een concreter niveau met een snellere planningsfrequentie en sterkere inspraakverplichting.
- Het SMJP biedt een goed kader voor transversaal beleid en een koppeling met het budget.

Wegvallen persoonsgebonden bevoegdheden provincies

Provincies nemen sinds 2018 geen taak meer op rond jeugdbeleid. Er kwam een decreet bovenlokaal jeugdwerk, dat onder meer subsidiëring voor intergemeentelijke samenwerkingen mogelijk maakt.

De impact op ondersteuning van lokale jeugdbeleid is (nog) niet onderzocht.

- Personeel en middelen dat naar Vlaanderen ging hebben de omslag naar hun ondersteunende rol vergemakkelijkt (audit Rekenhof).
- Bataljong krijgt signalen uit het veld en ervaart dat het verlies van dit provinciale niveau een negatieve impact heeft op ondersteuning van lokaal en intergemeentelijk jeugdbeleid.
- Bataljong verloor een sterke bondgenoot met het wegvallen van de provinciale jeugddiensten en -raden.

5.2 Kaderstellende, coachende en ondersteunende overheid

Een omslag?!

De Vlaamse overheid probeert een omslag te maken naar een **kaderstellende, coachende en ondersteunende overheid**. Er is een verschil in hoe de sectoradministraties hun nieuwe rol invullen. Voornaamste instrumenten die zij gebruiken zijn:

- Instrumenten voor agendabepalen (benchmarking, labels en impulssubsidies)
- Informatiedeling (open data, statistiekvoorziening, lerende netwerken, goede praktijkvoorbeelden)

Ondersteuning van het lokaal niveau gebeurt ook door **gesubsidieerde vzw's, koepels, steunpunten en belangenbehartigers**.

In de beleidsdomeinen Cultuur en Jeugd lijkt door de integratie van de subsidies een belangrijke **hefboom** voor het lokale beleid te zijn **weggefallen**

Kaderstellende overheid

De Vlaamse overheid heeft een evolutie ingezet naar een meer kaderstellende overheid ten opzichte van lokale besturen.

Monitoring

Eén van de kerntaken vanuit de Vlaamse administratie voor jeugdbeleid is monitoring. Op deze manier kan het beleid opgevolgd worden, kan er gebenchmarkt worden, kunnen evoluties nagegaan worden.

Ondersteuning lokaal jeugdbeleid

VVJ/Bataljong is een belangrijke actor in de **ondersteuning van het lokaal jeugdbeleid**. Het Departement Jeugd wil een ondersteunende overheid zijn met diverse initiatieven. Op dit vlak botst het soms.

Ondersteuning van **flankerend lokaal onderwijsbeleid** is volledig weggevalen sinds de inkanteling.

De Vlaamse overheid ondersteunt (oa. Lokale besturen) via **impulssubsidies en projectmiddelen**. Deze vorm van ondersteuning krijgt soms veel kritiek (oa. vanuit de cultuursector). Het is moeilijk duurzame impact te creëren met tijdelijke middelen.

5.3 Vlaams JKP

Het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan bundelt de Vlaamse visie en strategie op het realiseren van de kinderrechten. Er komt een nieuw JKP voor 2020-2024.

Er werden vijf prioriteiten naar voor geschoven vanuit een brede groep ambtenaren, middenveld en beleidsmensen.

- Armoede van kinderen en jongeren terugdringen
- Psychisch welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling versterken
- Werk maken van duurzame en veilige buurten
- Kinderen en jongeren een stem geven in de toekomst van de planeet
- Ervoor zorgen dat kinderen en jongeren actief kunnen bijdragen in de samenleving

5.4 Verhouding Vlaamse Overheid – Bovenbouw jeugd

Ondersteuning van partnerorganisaties is één van de vier kerntaken die steden en gemeenten aan de Vlaamse Overheid toeschrijven. Voor jeugdbeleid maakt +/-95% van de steden/gemeenten gebruik van VVJ/Bataljong. Iets meer dan de helft van de gemeentes richt zich tot De Ambrassade.

Een audit van het Rekenhof geeft aan dat de Vlaamse overheid moet vanop de tweede lijn de werking van deze organisaties moemt ondersteunen, zodat zij die rol kunnen blijven vervullen.

Andere taken die lokale besturen aan de Vlaamse overheid toeschrijven zijn:

- Kennisopbouw en –deling rond goede praktijken en tools
- Een blijvende stimulerende of sturende rol, met name om de lokale participatiedynamiek te versterken
- Financiële continuïteit voor het geheel van de actoren die de jeugd als doelgroep zien

De bovenbouw cultuur is hard hervormd in de voorbije legislatuur.

5.5 Reorganisatie Administratie

Het DCJM is begin 2018 ferm gereorganiseerd. In de jeugdsector is er wegens het wegvallen van de Afdeling Jeugd bezorgdheid over de verdere opvolging van het jeugdbeleid binnen dit departement.

6. Thema's beleid jonge inwoners

Noot van de redactie: dit hoofdstuk was niet de grootste prioriteit bij het voeren van deze omgevingsanalyse. Indien we relevante zaken voor lokale thematische insteken wat betreft beleid voor jonge inwoners tegenkwamen doorheen onze analyse, namen we het hierbij op. Onze focus was namelijk in eerste instantie informatie vergaren die ons helpt onze tweedelijnsfunctie te vervullen. We gingen uit tijdsoverwegingen niet pro-actief op zoek naar het volledige co-veren van alle thema's die hier impact op hebben. Vermoedelijk is dit luik dus niet volledig.

6.1 Ruimte voor de jeugd

Dit is een thema dat al lang op de agenda staat bij vele lokale besturen.

- *De **leefbaarheid** van verstedelijkte regio's staat onder druk. Onder meer toenemende verkeersdruk, bodem- en luchtverontreiniging, hinder, hitte- of wateroverlast zorgen hiervoor. Kinderen die opgroeien in achtergestelde stadsbuurten hebben een verhoogd risico.*
- ***Jeugdinfrastructuur** is hier een belangrijk thema.*
- *Uit Nederlands onderzoek blijkt dat het aantal kinderen dat **buitenspeelt** gedaald is van 20% in 2014 naar 14% in 2018. Barrières zijn: saaie speelplekken en spelen liever binnen. Er is nood aan spannende speelplekken, activiteiten, meer pleintjes en grasvelden en minder verkeer.*

6.2 Ondersteuning jeugdwerk

Ondersteuning van het lokale jeugdwerk blijft een kerntaak van het lokaal bestuur.

Binnen de jeugdwerksector is er al jarenlang een verruiming en verbreding aan de gang.

6.3 Wonen

Kindvriendelijke woonomgevingen kwamen in de voorbije legislatuur her en der meer op de agenda. Dit onder meer door initiatieven kindvriendelijke woonomgevingen en BLOK.

6.4 Mobiliteit

Ook mobiliteit is een hot topic. Voor kinderen en jongeren is zelfstandige mobiliteit een belangrijke parameter. Kinderen gaan minder met de fiets naar school (daling van 40 naar 31% tussen 2000 en 2016). 66% van de ouders brengt kinderen met de auto naar school. Een kwart doet dit omdat de weg naar school te onveilig is.

6.5 Milieu, klimaat, luchtvervuiling, duurzaamheid

Een gezonde leefomgeving is een voorwaarde voor de realisatie van heel wat kinderrechten. Dit thema is in de voorbije periode meer en meer in de scoop van lokale besturen gekomen. Dit is een transversaal thema dat een aanpak vergt over beleidsdomeinen heen.

Aanbevelingen vanuit belevingsonderzoeken in steden en gemeenten:

- *Investeer in groene ruimte, natuur en water*
- *Investeer in een doordacht beleid voor de invulling van openbare ruimte*
- *Investeer in een aanpak voor afval en vervuiling*
- *Investeer en promoot een duurzame levensstijl*
- *Investeer in veilig en duurzaam openbaar vervoer*

Het is een thema dat een link heeft met de 3 P's van het kinderrechtenverdrag:

- *Protectie (bescherming tegen risico's)*
- *Provisie (opgroeien in de best mogelijke omstandigheden)*
- *Participatie (kinderen en jongeren zetten zelf het thema hoog op de agenda en moeten kunnen participeren in de manier waarop gewerkt wordt rond milieu)*

6.6 Inspraak en participatie

Inspraak en participatie door kinderen en jongeren in het gemeentelijk beleid is belangrijk. Dit onder meer via de jeugdraad, via jeugdpeiling/onderzoek, een kinderraad en online.

Thema's dit hierbij het vaakst aan bod komen zijn:

- *Strategisch meerjarenplan*
- *Mobiliteit*
- *Veiligheid*
- *Milieu*
- *Cultuur*
- *Jeugdwerkbeleid*
- *Sport*

6.7 Psychisch welzijn

Psychisch welzijn van kinderen en jongeren is een thema dat meer op de agenda is gekomen de voorbije periode.

7. Tendensen voor organisaties

7.1 Contentstrategie

Enkele vaststellingen in verband met contentstrategie voor organisaties:

- *De interactie met de achterban via sociale media vermindert.*
- *Mensen verwachten dat organisaties zich (durven) uitspreken over maatschappelijke kwesties.*
- *Werken met ambassadeurs of boegbeelden werkt. Dit voor drie groepen: professionals, academici en mensen die op je lijken.*
- *Contentstrategie moet in functie staan van het ontmoeten/verbinden van anderen.*
- *Betrouwbaarheid van Facebook als informatiebron is gedaald.*
- *Print als informatiedrager wordt opnieuw populairder.*

7.2 Interne communicatie

Interne communicatie binnen de organisatie is belangrijk:

- *Menselijk contact blijft cruciaal.*
- *Pure informatiesessie is belangrijker geworden als effectief communicatiemiddel (naast interactieve sessies).*
- *Als het niet lukt mensen samen te brengen is film, video of webinar een goed alternatief.*

7.3 Vereniging 3.0

Vereniging 3.0 is een actueel model waarbij ledenorganisaties kunnen inspelen op veranderende verwachtingen. Er zijn een viertal dilemma's waarrond positionering wenselijk is:

- *Een zo groot mogelijke achterban of de beste leden?*
- *Volgen we de achterban of nemen we een voortrekkersrol op?*
- *Wat is de rol van de leden? Besturen of inhoudelijke uitwisseling en netwerk?*
- *Beschermen we leden of creëren we nieuwe kansen?*

7.4 De klantgerichte organisatie

Een organisatie die een veranderingsproces doorloopt, kan de neiging hebben te focussen op systemen en processen. De klantgerichtheid kan er onder druk komen staan. Klantgerichtheid staat of valt met klantgerichte medewerkers. Daarbij is voldoende focus op gedeelde waarden en overtuigingen van belang, naast ontwikkeling van kennis en vaardigheden.

7.5 Impactdenken

Impactdenken wint aan belang in de non-profit-sector. Het meten van impact dient om na te gaan of gemaakte investeringen effect hebben in de praktijk.